

та подій, розвивати креативне мислення та відкриває можливості реалізувати себе у різних сферах економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аксёнова Н.В., Шепетовский Д.В. Использование электронного ресурса Википедии в обучении чтению на начальном этапе в неязыковом ВУЗе / Н.В. Аксёнова, Д.В. Шепетовский // Молодой ученый. – 2014. – № 1 (60). – С. 465–468.
2. Барышников И.В. Параметры обучения межкультурной коммуникации / И.В. Барышников // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 2. – С. 28–35.
3. Изаренков Д.И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов / Д.И. Изаренков // Русский язык за рубежом. – 1990. – № 4. – С. 54–60.
4. Лобанова Е.Ю., Тумакова Н.А. Аутентичность текста на занятии по иностранному языку / Е.Ю. Лобанова, Н.А. Тумакова // Молодой ученый. – 2015. – № 10. – С. 1201–1203.

5. Носонович Е.В., Мильруд Р.П. Параметры аутентичного учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностранный язык в школе. – 1999. – № 1. – С. 11–18.

6. Носонович Е.В., Мильруд Р.П. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6–12.

7. Прокопова О.П. Мовленнєво-комунікативна компетентність як одна із складових професійного становлення фахівця / О.П. Прокопова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [редкол.: П.С. Атаманчук (голова наук. ред.) та ін.]. – 2010. – Вип. 16: Формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізико-технологічного профілю в умовах євроінтеграції. – С. 54–57.

8. Аутентичный [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vslovare.ru/slovo/jekonomicheskij-slovar-autentichnyj/52020>.

9. The Financial Times [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ft.com/>

УДК 81'243:378.147.091.33

РОБОТА В ПІДГРУПАХ ІЗ МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Руднева І.С., к. пнд. н,
доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Рибаківа О.В., викладач
кафедри методики та практики викладання іноземної мови
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті розглядається специфіка колективної роботи в підгрупах, її ефективність і відповідність вимогам навчально-освітнього процесу. Робота в підгрупах може здійснюватися в межах двох варіацій, техніки та методи роботи класифікуються за багатьма параметрами. Організація процесу колективної роботи має шість етапів і враховує значні переваги як для студента, так і для викладача в рамках підвищення комунікативної компетенції та когнітивних фонових знань студентів.

Ключові слова: іноземна мова, колективна робота, комунікативна компетенція, підгрупа.

В статье рассматривается специфика коллективной работы в подгруппах, ее эффективность и соответствие требованиям учебно-образовательного процесса. Работа в подгруппах может осуществляться в пределах двух вариаций, техники и методы работы классифицируются по многим параметрам. Организация процесса коллективной работы включает шесть этапов и учитывает значительные преимущества как для студента, так и для преподавателя в рамках повышения коммуникативной компетенции и когнитивных фоновых знаний студентов.

Ключевые слова: иностранный язык, коллективная работа, коммуникативная компетенция, подгруппа.

Rudneva I.S., Rybakova O.V. WORKING IN SUBGROUPS IN ORDER TO IMPROVE THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS WHILE STUDYING FOREIGN LANGUAGES

The paper presents the specifics of collective work in subgroups, its effectiveness and correspondence to the educational process requirements. The work in subgroups can be accomplished within two variations, but techniques and methods of collective work in subgroups are plural. Organization of the teamwork process includes six stages and takes into account significant advantages for both the student and the teacher in the context of enhancing communicative competence and cognitive background knowledge of students.

Key words: communicative competence, foreign language, subgroup, teamwork.

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови стає невід'ємною частиною розвитку сучасного соціуму та безпосередньо персонального розвитку індивіда. Основна мета сучасного процесу навчання іноземної мови полягає у формуванні іншомовної комунікативної компетенції майбутнього фахівця – учасника професійного спілкування іноземною мовою в науково-технічній, виробничій та освітній сфері [1, с. 87].

Відомо, що комунікативна компетенція при вивченні іноземної мови – це сукупність знань про систему мови і її одиниць, їх побудову й функціонування в мові, про способи формулювання думок на мові, що вивчається, розуміння суджень інших, про національно-культурні особливості носіїв іноземної мови, про специфіку різних типів дискурсів; це здатність того, хто вивчає мову, здійснювати спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до вирішуваних комунікативних завдань, розуміти, інтерпретувати й породжувати зв'язні висловлювання [3, с. 1–2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначає І.Л. Плужник, оволодіння професійно орієнтованою іншомовною міжкультурною комунікативною компетенцією в гуманітарній сфері передбачає необхідність формувати мотиви, спрямовані на розширення міжкультурного професійного досвіду, за допомогою занурення в ситуації, націлені на встановлення професійних контактів і відносин; формувати когнітивну основу світосприйняття й образи гнучкої поведінки в іншомовних комунікативних ситуаціях [4, с. 4–5].

У сучасних вітчизняних наукових доробках вважається, що одним з ефективних методів розвитку міжкультурної комунікативної компетенції студента є робота в невеликих групах (підгрупах), що передбачає перехід від самостійної роботи до колективної й організацію взаємодії між студентами задля досягнення спільної мети. Робота в умовах співпраці розглядалася вченими [5; 12; 6; 8, с. 53–56] та була визначена як один із провідних методів пізнання й вивчення іноземної мови. Колективна навчально-пізнавальна діяльність студентів трактується як вид організації діяльності, що передбачає реалізацію об'єктивної необхідності у співпраці та суб'єктивної потреби в спілкуванні, а саме: усвідомлення спільної мети навчальної діяльності, об'єднання зусиль усіх учасників, цілеспрямований розподіл праці з метою виконання спільного навчального завдання, забезпечення умов колективної взаємодії студентів, яка передбачає особистісний взаємозв'язок, взаємовплив

і взаємовідповідальність, координованість та узгодженість дій, взаєморозуміння, взаємоконтроль і взаємовигоду між членами навчального об'єднання в процесі вирішення колективного навчального завдання [6, с. 144].

Постановка завдання. Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю більш детального аналізу методики роботи в підгрупах задля гармонізації колективної навчально-пізнавальної діяльності. Метою дослідження є аналіз специфіки впровадження колективного методу роботи в підгрупах під час вивчення іноземної мови. Об'єктом дослідження є вивчення методу роботи в підгрупах, а предметом – специфіка етапів роботи в підгрупах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Група загалом визначається як об'єднання людей, створене на основі певної спільної для них ознаки, що виявляється в їхній спільній діяльності, зокрема в спілкуванні [2]. Підгрупа зазвичай трактується як частина, підрозділ групи [7]. Основними характеристиками роботи в підгрупах є, по-перше, наявність мети, якої необхідно досягти, по-друге, спільного завдання та фінального результату.

У кооперативних ситуаціях люди прагнуть досягти результатів, які є корисними як для них самих, так і для всіх інших членів групи. У колективному навчанні в освітніх цілях використовуються невеликі групи, щоб студенти працювали разом із метою максимізувати як своє власне навчання, так і навчання один одного [10, с. 3]. Отже, для досягнення спільної мети кожен з учасників кооперації повинен зробити власний внесок не тільки у своє навчання, а й у навчання інших членів підгрупи.

Переваги роботи в підгрупах існують як для студента, так і для викладача. Студент навчиться співпрацювати, розділяти різні точки зору, розвивати критичне мислення, навчиться бути виразним і логічним, матиме можливість висловити власну точку зору та почути ідеї інших, що розвиває соціолінгвістичну картину світу та комунікативну компетенцію всіх учасників підгрупи. Для викладача стає можливим визначити сильні та слабкі сторони студентів, виділити різні цілі навчання за потребами кожного з учнів, використовуючи при цьому доречні ресурси та відіграючи роль посередника й куратора.

Існують два основні види роботи в підгрупах [9, с. 2]:

– складне завдання, яке необхідно виконати, поділене на низку легших завдань. Кожен член підгрупи виконує окрему й конкретну частину основного завдання. Таке

об'єднання в підгрупи забезпечує досягнення очікуваного фінального результату;

– кожен з учасників підгрупи виконує самостійне завдання. Подальша робота полягає в тому, щоб сумістити всі індивідуально отримані результати й синтезувати їх в одне ціле.

Кожен із наведених варіантів роботи є ефективним у вивченні іноземної мови та спрямований як на самостійну зосереджену працю над певним відрізком завдання, так і на колективну роботу. Важливим є фактор відповідальності перед іншими членами підгрупи, що забезпечує відданість роботі та стимулює розумово-творчі здібності студентів. Перший вид передбачає роботу студентів у рамках одного цілого, наприклад, у межах теми «British theater» кожен із членів підгрупи отримує завдання опрацювати певну складову частину раніше заготовленого плану доповіді на задану тему (характеристики вистави, провідні актори театру, головні професії, сцена та декорації, костюми й грим тощо), а потім, зіставивши свою роботу з роботами інших членів підгрупи, доповісти про свої результати. Другий вид роботи в підгрупах дає студентам можливість працювати самостійно над темою заняття взагалі й після закінчення поділитися результатами з іншими учасниками підгрупи, виділити основне зі спільно здобутого матеріалу та представити його аудиторії. Наприклад, кожен із членів підгрупи опрацює матеріал за темою «British theater», визначає головне та цікаве з його точки зору, потім у кооперативній роботі пропонує свої ідеї та робить вклад у загальну колективну доповідь на визначену тему. Кожен із видів роботи оцінюється з урахуванням усіх навчально-методичних параметрів роботи студентів і кількості використаних лексико-граматичних одиниць, які були запропоновані для опрацювання та вивчення.

Поряд із зазначеними видами роботи в підгрупах техніки та методи реалізації цієї роботи можуть бути дуже різноманітні, наприклад, метод інтеграції, метод круглого столу, ажурна плитка, кейс-метод, пошук ключових слів, метод швидкого сортування, метод пробної вибірки, метод взаємопрезентації, метод мозаїки та ін. [11, с. 55–76; 5, с. 102–103].

Специфіку організації навчально-пізнавального процесу роботи в підгрупах розглянемо, користуючись здобутками провідних французьких учених [9, с. 4–5].

1. Початкова стадія

Викладач коротко пояснює теоретичний матеріал, який необхідно використовувати, та ініціює обговорення проблемної ситуації.

Також вважаємо за потрібне ввести незнайомі лексичні та граматичні конструкції, щоб студент зміг виразити власну думку чітко й коректно.

2. Стадія мотивації

Учні діляться на підгрупи (від 3 до 5 учнів), розподіляють ролі (ідейний натхненник, людина, яка робить нотатки, доповідач, людина, яка слідує за часом, організатор відомостей) і дивляться фрагмент фільму, аналізують документ чи картинку, які відповідають теоретичному матеріалу заняття. У цей час викладач залишається на відстані, даючи змогу студентам поринути в роботу та відчути себе самостійним членом навчально-пізнавального процесу.

3. Стадія індивідуальної роботи

Студенти мають визначити проблему, яку необхідно розв'язати, самостійно відповісти на заздалегідь підготовлені викладачем питання чи опрацювати певний матеріал.

4. Стадія об'єднання досягнень

Члени підгрупи об'єднують свої відповіді та намагаються знайти спільне рішення щодо кожного з питань за інструкцією. Ідейний натхненник робить обговорення жвавим, той, хто відповідальний за нотатки, робить записи рішень, відповідальний за час контролює час і бере участь у дебатах, організатор даних і доповідач беруть однаково участь у процесі. Викладач спостерігає за роботою підгруп і зупиняється біля кожної з підгруп, аби спрямувати дискусію в правильне русло, не даючи при цьому відповідей на запитання.

Після закінчення процесу підготовки доповідач кожної з підгруп має від 3 до 5 хвилин, щоб презентувати результати аналізу проблеми всій аудиторії. Інші члени підгрупи можуть додавати ту інформацію, яка ще не була сказана. Функцією викладача є слідувати за тим, щоб надана інформація була лексично та граматично правильно сформульована.

5. Поглиблена стадія (за необхідністю)

Підгрупи знову концентруються на роботі з матеріалом, наданим викладачем. Розгляд документа відбувається спочатку кожним індивідуально, а потім члени підгрупи обмінюються засвоєною інформацією. Доповідач кожної з підгруп має від 3 до 5 хвилин на презентацію результатів за темою та на відповідь на поглиблені питання, запропоновані викладачем.

6. Стадія інституціоналізації

Викладач синтезує інформацію, надає висновки з навчально-пізнавальної роботи та за необхідністю пропонує допоміжні матеріали для самостійної роботи після заняття.

Вважається, що достатнім часом для роботи в підгрупах на занятті є 10–15 хвилин, але кожен викладач залишає за собою право регулювати роботу згідно зі складністю теми та загальним рівнем знань студентів. До загальних рекомендацій щодо роботи відносимо процес розподілення студентів на підгрупи. Доцільним є визначення кількості підгруп так, щоб кожна підгрупа складалася з 3–5 учнів, а кожен із них мав порівняно однаковий рівень знань, тоді робота буде розподілена рівномірно. Якщо в групі є набагато слабкіші студенти, можна долучити їх до будь-якої з груп із вищим рівнем знань, де вони зможуть взяти участь у самостійній і колективній роботі за умови пильного нагляду викладача за роботою такого студента, щоб виключити його бездіяльність під час процесу.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, робота в підгрупах дає можливість студентам навчитися працювати в колективі, коректно виражати власну точку зору в межах певної теми, синтезувати інформацію, виділяти головне з великої маси матеріалу, отримати практичний досвід використання знань. Також важливим є опрацювання потрібних лексико-граматичних одиниць у рамках колективної роботи, що дозволить виявити слабкі сторони знань за темою для подальшого їх удосконалення. Викладач має можливість стати куратором навчального процесу, зайняти місце посередника та радника для студента. Одним із провідних характеристик такого методу роботи є розвиток соціолінгвістичної комунікативної компетенції студента, його когнітивних здібностей і фонових знань. Метод роботи в підгрупах є ефективним для мотивації студентів до навчання з урахуванням переваг роботи як для самого учня, так і для викладача.

Перспективи дослідження вбачаємо в порівняльному аналізі методів послідовної роботи в групі та колективної роботи в підгрупах з метою винайдення більш ефективного методу вивчення іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алещанова И.В. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции студентов технического вуза / И.В. Алещанова, Н.А. Фролова // Современные проблемы науки и образования. – 2010. – № 4 – С. 87–90.
2. Короткий термінологічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://subject.com.ua/psychology/psyho_pedagog/131.html.
3. Литвинко Ф.М. Коммуникативная компетенция как методическое понятие / Ф.М. Литвинко // Коммуникативная компетенция: принципы, методы, приемы формирования: сб. науч. ст. – Мн., 2009. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.elib.bsu.by/handle/123456789/26147>.
4. Плужник И.Л. Формирование межкультурной компетенции студентов гуманитарного профиля в процессе профессиональной подготовки : автореф. дис. на соискание уч. степени докт. пед. наук : 13.00.01 «общая педагогика, история педагогики и образования» / И.Л. Плужник. – Тюмень, 2003. – 29 с.
5. Пристай Г.В. Особливості навчання іноземних мов в умовах співпраці / Г.В. Пристай // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2014. – № 77. – С. 102–105.
6. Серняк О.М. Использование коллективных форм организации обучения в процессе изучения дисциплин гуманитарного цикла в высшем учебном заведении / О.М. Серняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 141–147.
7. Словник української мови. – Том 6. – 1975. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/pidghrupa>.
8. Соловьева Н.Г. Влияние коллективной работы на изучение иностранного языка / Н.Г. Соловьева // Муниципальное образование: инновации и эксперимент. – 2010. – № 3. – С. 53–56.
9. El-Hage F. Travail en sous-groupes / F. El-Hage // Manuel de pédagogie universitaire. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mpu.usj.edu.lb/ressources/manuel_de_pedagogie_universitaire_V1/manuel_de_pedagogie_universitaire_V2.pdf.
10. Johnson D.W. Cooperative Learning: Improving University Instruction By Basing Practice On Validated Theory / D.W. Johnson, R.T. Johnson, K. Smith // Journal on Excellence in University Teaching. – 2013. – P. 1–26.
11. Peeters L. Méthodes pour enseigner et apprendre en groupe / L. Peeters. – Bruxelles : De Boeck. – 2005. – 172 p.
12. Roger T. An Overview of Cooperative Learning / T. Roger, D.W. Johnson. – 2002. – P. 1–11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://digsys.upc.es/ed/general/Gasteiz/docs_ac/Johnson_Overview_of_Cooperative_Learning.pdf.